

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 423/2014-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. augusta 2014 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti SENOBLE Central Europe, s. r. o., so sídlom T. G. Masaryka 8580, Zvolen, vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv zaručených v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 CoPr 13/2012 z 23. mája 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti SENOBLE Central Europe, s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. septembra 2013 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti SENOBLE Central Europe, s. r. o., (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného

práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv zaručených v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 16 CoPr 13/2012 z 23. mája 2013.

Zo sťažnosti vyplýva, že žalobou podanou Okresnému súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) sa žalobca (Š. H.) domáhal proti sťažovateľke ako jeho bývalej zamestnávateľke zaplata sumy 25 582,98 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody podľa § 243 ods. 4 zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce účinného do 31. marca 2002 (ďalej len „Zákonník práce“). Predmetná škoda mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku toho, že mu sťažovateľka nevyplatila tzv. „*cieľovú odmenu*“, ktorej vyplatenie si pre prípad skončenia pracovného pomeru mal žalobca na jednej strane a sťažovateľka na strane druhej dojednať v „*ods. 2 časti IX*“ tzv. manažérskej zmluvy uzavretej 14. februára 2000 (ďalej len „manažérska zmluva“), pričom žalobca mal svoj nárok odôvodniť tým, že v inom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 6 C 81/04 mal Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací v tejto veci rozhodnúť o neplatnosti „*ods. 2 časti IX*“ dotknutej manažérskej zmluvy.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 15 C 81/2011 z 28. septembra 2012 žalobe žalobcu vyhovel a sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 25 582,98 € s príslušenstvom, pričom na základe odvolania sťažovateľky krajský súd svojim rozsudkom sp. zn. 16 CoPr 13/2012 z 23. mája 2013 predmetný rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil (obidva rozsudky v spojení nadobudli právoplatnosť 1. júla 2013). Následne okresný súd svojim uznesením č. k. 15 C 18/2011-221 z 1. augusta 2013 rozhodol o trovách konania.

Tak okresný súd, ako aj krajský súd založili svoje rozhodnutie na konštatovaní najvyššieho súdu v uznesení sp. zn. 4 Cdo 132/07 zo 17. decembra 2008 (t. j. v rozhodnutí v inej veci, pozn.) o neplatnosti dojednania v „*ods. 2 časti IX*“ dotknutej manažérskej zmluvy, ktorého neplatnosť najvyšší súd konštatoval z dôvodu jeho rozporu

s ustanoveniami Zákonníka práce s tým, že okresný súd aj krajský súd konštatovali, že túto neplatnosť zaviniła sťažovateľka ako zamestnávateľka žalobcu, a nie samotný žalobca, ktorý ako zamestnanec mal legitímne očakávanie na vyplatenie z neplatného právneho úkonu dojednanej „cieľovej odmeny“, v dôsledku nevyplatenia ktorej mu tak mala v zmysle § 243 ods. 4 Zákonníka práce vzniknúť škoda vo forme ušlého zisku v sume rovnajúcej sa výške tejto „cieľovej odmeny“, o ktorú (sumu) sa jeho majetok mal zväčšiť, no v rozpore s jeho očakávaniami sa nezväčšil.

Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľka namieta arbitrárnosť rozsudku krajského súdu sp. zn. 16 CoPr 13/2012 z 23. mája 2013, a to jednak z dôvodu, že krajský súd podľa jej názoru priznal žalobcovi nárok na zaplatenie ním žalovanej finančnej čiastky aj napriek už v minulosti najvyšším súdom konštatovanej neplatnosti právneho úkonu, ktorý by mal byť právnym titulom tohto žalobou uplatneného finančného nároku (t. j. z neplatného právneho úkonu nemôže plynúť žiadny právne relevantný a vymáhateľný nárok), a jednak aj z dôvodu, že podľa sťažovateľky v zmysle aplikovaných ustanovení Zákonníka práce o zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú zamestnancovi v dôsledku neplatnosti právneho úkonu, ktorého neplatnosť zamestnanec nezavinil, možno zamestnancovi priznať iba náhradu škody vzniknutej z pracovno-právnych nárokov, pričom „cieľová odmena“ dojednaná v manažérskej zmluve takýto charakter podľa sťažovateľky nemala. Okrem toho sťažovateľka vidí arbitrárnosť rozhodnutia krajského súdu aj v tom, že krajský súd podľa nej nezvážil, že podľa Zákonníka práce možno uhradiť iba tzv. skutočnú škodu, t. j. škodu, ktorá už vznikla, a teda o hodnotu ktorej sa v dôsledku škodnej udalosti už reálne zmenšil majetok poškodeného, a nie aj ušlý zisk, ktorý si uplatňoval žalobca a ktorý predstavuje ujmu, ktorej hodnota sa rovná hodnote, o ktorú by sa majetok poškodeného iba mohol zväčšiť, no nestalo sa tak.

V uvedených súvislostiach sťažovateľka v sťažnosti tiež uviedla:

«Tvrdíme, že Navrhovateľovi v tomto prípade nevznikla žiadna škoda a už vôbec nie škoda skutočná, ktorú by bolo výlučne možné nahradiť podľa pracovnoprávnych predpisov.

... Neposkytnutie dohodnutého plnenia, ktoré je dohodnuté už samo o sebe v rozpore s pracovnoprávnymi predpismi, nemôže byť podľa nášho názoru nikdy škodou (ušlým

ziskom), teda majetkovou ujmom, na ktorej náhradu by mohol mať zamestnanec právny nárok.

Z vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že plnenie podľa vyššie uvedeného ustanovenia Manažérskej zmluvy bolo takej povahy, že si ho zmluvné strany Manažérskej zmluvy podľa platného a účinného práva nikdy nemohli a nesmeli dohodnúť, a teda by Navrhovateľovi na takéto plnenie, a teda ani na sumu, ktorú v uvedenom občianskom súdnom konaní Navrhovateľ od sťažovateľa požadoval, nikdy a za žiadnych okolností nebol býval vznikol akýkoľvek právne relevantný nárok. ...

... z ustanovenia § 243 ods. 4 zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení neskorších predpisov vyplýva, že v prípade ak zamestnanec nespôsobil neplatnosť právneho úkonu výlučne sám, musia byť uspokojené ako náhrada škody všetky pracovnoprávne nároky takejto fyzickej osoby (zamestnanca), či už vyplývajú zo zákona, kolektívnej zmluvy alebo z vnútorného predpisu zamestnávateľa.

Podľa uvedeného ustanovenia teda môžu byť uspokojené len a len pracovnoprávne nároky zamestnancov na náhradu škody (napríklad škoda z nevyplatenej mzdy podľa neplatnej pracovnej zmluvy alebo nevyplatené odstupné v dôsledku neplatnej pracovnej zmluvy alebo nevyplatené odstupné v dôsledku neplatnosti kolektívnej zmluvy), pričom nárok Navrhovateľa uplatňovaný vo vyššie označenom občianskom súdnom konaní pracovnoprávnym nárokom aj podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky jednoznačne nie je: „cieľovú odmenu“, tak ako je táto uvedená a definovaná v ustanovení odseku 2. časti IX. Manažérskej zmluvy si zmluvné strany Manažérskej zmluvy podľa pracovnoprávných predpisov dohodnúť nemohli. Je predsa rozdiel, ak je neplatný úkon, ktorým bol dohodnutý pracovnoprávny nárok (mzda podľa neplatnej pracovnej zmluvy) a ak je neplatný úkon, ktorým bol dohodnutý nárok, ktorý pracovnoprávnym nárokom nie je a ani nemohol byť (ako v tomto prípade „cieľová odmena“). ...

Žiadne ustanovenie zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení neskorších predpisov neustanovuje, že by bol zamestnávateľ povinný zamestnancovi nahradiť okrem skutočnej škody aj inú škodu, resp. ušlý zisk. Ak sa Navrhovateľ v podstatnom občianskom súdnom konaní žalobou ako bývalý zamestnanec od sťažovateľa ako bývalého zamestnávateľa domáhal zaplatenia ušlého zisku, robil tak bez akéhokoľvek právneho základu takéhoto nároku v právnom poriadku Slovenskej republiky.

Podľa pracovnoprávných predpisov platných a účinných v Slovenskej republike minimálne od 1. 1. 1966 nie je možné zamestnancovi priznať ako náhradu škody ušlý zisk (teda tzv. inú škodu), ale len náhradu škody skutočnej.

V tomto prípade Navrhovateľovi podľa našich tvrdení nikdy žiadna takáto skutočná škoda nevznikla. ...

„Podľa usúdeného názoru obsiahnutého v judikatúre sa za skutočnú škodu pokladá majetková ujma vyjadriteľná v peniazoch, ktorá spočíva v zmenšení (úbytku, príp. strate, zničení) existujúceho majetku poškodeného a predstavuje majetkové hodnoty, ktoré bolo treba vynaložiť na to, aby sa vec uviedla do predošlého stavu, resp. aby sa v peniazoch vyvážili dôsledky vyplývajúce z toho, že navrátenie do predošlého stavu nebolo dobre možné alebo účelné (porov. R 27/1977, R 5/1978)“ ... „Ušlým ziskom (v pôvodnom znení Občianskeho zákonníka tzv. iná škoda) sa rozumie majetková ujma vyjadriteľná v peniazoch, ktorá - na rozdiel od skutočnej škody - spočíva vtom, že nedošlo k rozmnoženiu (zväčšeniu) majetkových hodnôt poškodeného, ktoré bolo možné odôvodnene očakávať so zreteľom na obvyklý (pravidelný) chod (priebeh) veci.“

Krajský súd v Banskej Bystrici v odôvodnení svojho rozsudku č. k. 16CoPr/l 3/2012-209 z 23. 5. 2013 uvádza (poukazujúc na podľa nášho názoru v danej veci nepoužiteľné rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky), že „skutočnou škodou je aj to, o čo by sa majetok navrhovateľa zväčšil, keby zmluva (bez ohľadu na to, či ide o zmluvu kolektívnu, manažérsku a pod.) bola platná a z titulu tejto zmluvy mal navrhovateľ nárok na vyplatenie dohodnutej odmeny.“

Z vyššie citovaných záverov Krajského súdu v Banskej Bystrici vyplýva, že Krajský súd v Banskej Bystrici z úplne nepochopiteľných dôvodov vytvoril neprijateľnú konštrukciu, ktorou zamenil ušlý zisk a skutočnú škodu navzájom, resp. ktorou spojil ušlý zisk a skutočnú škodu do jedného pojmu, hoci v právnej teórii a súdnej praxi ide jednoznačne o dve samostatné zložky tvoriace obsah pojmu škoda. ...

Navrhovateľovi sa reálne jeho existujúci majetok v dôsledku neplatnosti podstatného ustanovenia Manažérskej zmluvy nijako nezmenšil, a teda k vzniku skutočnej škody u neho nemohlo dôjsť.»

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiada, aby po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo spoločnosti SENOBLE Central Európe, s.r.o. so sídlom T. G. Masaryka 8580, 960 01 Zvolen, IČO: 31 629 857 domáhať sa svojho práva na nestrannom a nezávislom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici 16 CoPr/13/2012-209 z 23. 5. 2013 porušené bolo.

2. Zrušuje rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici 16 CoPr/13/2012-209 z 23.5.2013 a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Zrušuje uznesenie Okresného súdu Zvolen č. k. 15 C 81/2011-221 z 1.8.2013.

4. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia spoločnosti SENOBLE Central Európe, s.r.o. so sídlom T. G. Masaryka 8580, 960 01 Zvolen, IČO: 31 629 857 vo výške 1.026,60 €, a to do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. Dušana Paulíka, Kukučínova 18, 974 01 Banská Bystrica.“

Zrušenie uznesenia okresného súdu č. k. 15 C 81/2011-221 z 1. augusta 2013, ktorým okresný súd po právoplatnom skončení konania na krajskom súde rozhodol o trovách konania, sťažovateľka argumentačne odôvodnila jeho vecnou nadväznosťou na napádané rozhodnutie krajského súdu vo veci samej, od rozhodnutia ktorého je závislé aj rozhodnutie o trovách konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom konania ústavného súdu je sťažovateľkou namietané porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práv zaručených v čl. 6 ods. 1 dohovoru a v čl. 36 ods. 1 listiny v príčinnej súvislosti s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 CoPr 13/2012 z 23. mája 2013.

V súvislosti so sťažovateľkou namietaným rozsudkom krajského súdu ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné v prvom rade pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvozené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované

a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00).

Krajský súd svoj rozsudok v podstatnej časti odôvodnil takto:

«Odvolací súd konštatuje, že okresný súd v súlade s predchádzajúcim uznesením krajského súdu, ktorým bol jeho v poradí prvý rozsudok vo veci samej zrušený, vykonal dokazovanie vo veci v dostatočnom rozsahu, vykonané dôkazy správne vyhodnotil podľa § 132 O. s. p. a svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil podľa § 157 ods. 2 O. s. p.. Odvolací súd sa stotožňuje s dôvodmi rozhodnutia okresného súdu a na tieto v podrobnostiach odkazuje. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a k najzásadnejším argumentom uvádzaným odporcom v odvolaní, odvolací súd dodáva nasledovné: ...

Okresný súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberal všetkými predpokladmi zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú zamestnancovi v súlade s ust. § 243 ods. 4 Zákonníka práce účinného do 31. 03. 2002. Neplatnosť právneho úkonu, a to manažérskej zmluvy (resp. jej časti), bola konštatovaná právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Zvolen sp. zn. 6 C/81/2004 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 12 Co/46/09 zo dňa 19. 03. 2009. V dôsledku neplatnosti tohto právneho úkonu, ktorú neplatnosť nespôsobil výlučne sám navrhovateľ, teda zamestnanec, došlo ku skutočnosti, že navrhovateľovi nebola vyplatená „cieľová odmena“. Okresný súd preto správne konštatoval, že navrhovateľovi vznikla škoda spočívajúca v zmenšení majetku o to, o čo by sa jeho majetok zväčšil, keby ustanovenie manažérskej zmluvy bolo platné a mal by nárok na výplatu tejto odmeny. Námietka odporcu, že plnenie, ktoré bolo medzi účastníkmi konania dohodnuté bolo v rozpore s pracovnoprávnymi predpismi, a teda nemôže byť škodou, na ktorú by mohol mať zamestnanec právny nárok, odvolací súd uvádza, že k uzavretiu manažérskej zmluvy došlo medzi účastníkmi zmluvy, kde navrhovateľ vystupoval ako zamestnanec a odporca ako zamestnávateľ. Išlo teda o pracovnoprávny vzťah, na základe ktorého došlo k uzavretiu spornej zmluvy, resp. jej časti. Pokiaľ bolo právoplatným rozhodnutím konštatované, že uvedený právny úkon, teda uzavretie zmluvy, resp. jej časti je neplatné, vychádzajúc z právneho záveru, že medzi účastníkmi konania išlo o pracovnoprávny vzťah, je nutné aplikovať ust. § 243 ods. 4 Zákonníka práce účinného

do 31. 03. 2002, ktorá zodpovednosť je zodpovednosťou objektívnou bez ohľadu na zavinenie ktoréhokoľvek účastníka, ako aj bez ohľadu na to, či manažérska zmluva, resp. jej časť bola uzavretá v rozpore s pracovnoprávnymi predpismi. I v tomto prípade znáša zodpovednosť zamestnávateľ a následne je z toho nevyhnutné vyvodit' i jeho zodpovednosť v zmysle ust. § 205b Zákonníka práce účinného do 31. 03. 2002. Ak odporca spochybňuje, že škoda, ktorá navrhovateľovi vznikla je škodou skutočnou, v tomto prípade aj odvolací súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 123/2009, kde najvyšší súd konštatuje, že skutočnou škodou je aj to o čo by sa majetok navrhovateľa zväčšil, keby zmluva (bez ohľadu na to, či ide o zmluvu kolektívnu, manažérsku a pod.) bola platná a z titulu tejto zmluvy mal navrhovateľ nárok na vyplatenie dohodnutej odmeny. Ustanovenie § 243 ods. 4 Zákonníka práce účinného do 31. 03. 2002, ale i v súčasnej dobe platné ust. § 17 ods. 3 Zákonníka práce č. 311/2001 Z. z., naďalej zachováva zvýšenú ochranu zamestnanca v prípade neplatnosti právneho úkonu. Aj v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 21 Cdo 4601/2007 zo dňa 18. 12. 2008, ktorý rozhodoval o škode s priamou aplikáciou ust. § 243 ods. 4 a § 187 ods. 2 Zákonníka práce, bolo konštatované, že neplatnosť dojednania o tzv. konkurenčnej doložke obsiahnutej v pracovnej zmluve nepochybne nespôsobil navrhovateľ výlučne sám a nemôže mu, ako to vyplýva z ust. § 243 ods. 4 Zákonníka práce, byť neplatnosť právneho úkonu na ujmu a odporca je mu preto povinný podľa ust. § 187 ods. 2 Zákonníka práce vzniknutú škodu nahradiť. Aj v tomto prípade bola navrhovateľovi priznaná škoda, ktorá vznikla, resp. ktorá mohla vzniknúť v dôsledku toho, že zamestnanec po skončení pracovného pomeru nevykonával výhodnejšiu zárobkovú činnosť len preto, že dodržiaval svoj záväzok z dojednania o tzv. konkurenčnej doložke napriek tomu, že toto dojednanie bolo neplatné. Uvedené charakterizuje potrebu chrániť zamestnanca pred zneužívaním silnejšieho postavenia zamestnávateľa. Aj zo samotného znenia čl. IX. bod 2. manažérskej zmluvy vyplýva, že toto ustanovenie bolo zahrnuté do manažérskej zmluvy s cieľom poskytnúť navrhovateľovi ako zamestnancovi odmenu vzhľadom na nástup do nestabilných podmienok ohľadom majetkových vzťahov a tiež s poukazom na jeho úlohu intenzívne pracovať na dosiahnutí stabilizácie. Právne predpisy upravujúce pracovnoprávne vzťahy majú zásadne kogentnú povahu, čo znamená, že účastníci pracovnoprávneho vzťahu môžu uzavrieť len také zmluvy, resp. dohody, ktoré sú upravené pracovnoprávnymi predpismi a ich zmluvná voľnosť sa môže uplatniť iba tam,

kde to pracovnoprávne predpisy umožňujú (dovoľujú). V prípade, že pracovnoprávne predpisy odchylnú úpravu práv a povinností účastníkov pracovnoprávneho vzťahu neumožňujú, treba takúto úpravu považovať za nedovolenú a takýto záver neodporuje ani ust. čl. 3 ods. 2 Ústavného zákona č. 23/3991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd. Ak navrhovateľ splnil podmienky upravené v manažérskej zmluve a aj napriek tomu mu táto odmena vyplatená nebola, nemôže byť na ťarchu navrhovateľa ako zamestnanca, že zmluva bola uzavretá v rozpore s pracovnoprávnymi predpismi. ...»

Podľa aplikovaného § 243 ods. 4 Zákonníka práce „Neplatnosť právneho úkonu nemôže byť zamestnancovi na ujmu, pokiaľ neplatnosť nespôsobil výlučne sám; ak vznikne zamestnancovi následkom takého neplatného právneho úkonu škoda, je zamestnávateľ povinný ju nahradiť.“

Základnou východiskovou premisou rozhodnutia krajského súdu bolo stotožnenie sa s právnym názorom okresného súdu o neplatnosti právneho úkonu – a to manažérskej zmluvy uzavretej medzi žalobcom ako bývalým zamestnancom a sťažovateľkou ako jeho bývalou zamestnávateľkou, podľa dojednaní v „ods. 2 časti IX“ ktorej mal v zamestnanec v prípade skončenia pracovného pomeru nárok, aby mu zamestnávateľka (sťažovateľka) vyplatila jednorazovú tzv. „cieľovú odmenu“, pričom neplatnosť tohto dojednaní mal konštatovať najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 132/07, a to z dôvodu jeho rozporu s kogentnými ustanoveniami Zákonníka práce, ktoré neumožňovali dojednanie takéhoto nároku medzi zamestnancom a zamestnávateľom. Tento záver, t. j. záver o neplatnosti označeného dojednaní manažérskej zmluvy, ktorý bol jedným zo základných predpokladov aplikácie citovaného ustanovenia § 243 ods. 4 Zákonníka práce (t. j. existencia, resp. danosť neplatného právneho úkonu, pozn.), sťažovateľka sťažnosťou podanou ústavnému súdu nespochybňovala, preto sa ústavný súd k tejto otázke nevyjadroval.

Podstata prvej námietky sťažovateľky proti rozhodnutiu krajského súdu spočívala jednak v jej tvrdení o nemožnosti priznať žalobcovi (t. j. jej bývalému zamestnancovi) peňažné plnenie z neplatného právneho úkonu, inými slovami, podľa sťažovateľky

z absolútne neplatného právneho úkonu nemôže principiálne vzniknúť žiadny vymáhateľný právny nárok, a jednak v tvrdení sťažovateľky, že aplikované ustanovenie Zákonníka práce malo predpokladať, že z neplatného právneho úkonu môžu byť zamestnancovi uhradené iba nároky pracovnoprávnej povahy, t. j. nároky, ktorých dojednanie pracovnoprávne predpisy umožňujú ako napr. mzda, odstupné, odchodné a pod., nie však nároky, ktoré takúto pracovno-právnu povahu nemajú, pretože ich dojednanie podľa pracovno-právnych predpisov ani neprichádza do úvahy.

V súvislosti s uvedenou námietkou sťažovateľky je nutné v prvom rade konštatovať, že predpokladom vzniku záväzku na strane zamestnávateľa uhradiť škodu zamestnancovi podľa citovaného § 243 ods. 4 Zákonníka práce, je existencia právneho dôvodu, ktorým je zodpovednosť zamestnávateľa za ním spôsobenú neplatnosťou právneho úkonu, t. j. nejde o plnenie bez právneho dôvodu, tak ako to tvrdí sťažovateľka. A contrario, o plnenie bez právneho dôvodu zamestnávateľom zamestnancovi na základe § 243 ods. 4 Zákonníka práce by išlo v prípade, ak by zamestnancovi vznikla škoda v dôsledku výhradne ním spôsobenej neplatnosti právneho úkonu, t. j. v tomto prípade by na strane zamestnanca prijatím náhrady škody od zamestnávateľa, ktorá by zamestnancovi vznikla v dôsledku protiprávneho konania jeho samého, došlo k bezdôvodnému obohateniu, t. j. v danom prípade by zamestnávateľ plnil zamestnancovi bez právneho dôvodu. V danom prípade však tak, ako už bolo uvedené, sťažovateľka nespochybnila závery o svojej zodpovednosti ako zamestnávateľa za neplatnosť dojednaní v „ods. 2 časti IX“ manažérskej zmluvy.

Vzhľadom na uvedené sa nemožno stotožniť s námietkou sťažovateľky o nemožnosti vzniku jej záväzku nahradiť škodu svojmu bývalému zamestnancovi z ňou spôsobenej neplatnosti právneho úkonu (manažérskej zmluvy), pretože vznik záväzku nahradiť škodu podľa ustanovenia § 243 ods. 4 Zákonníka práce nie je založený na zmluvnej zodpovednosti (t. j. záväzok nahradiť škodu nevzniká zo zodpovednosti plynúcej z porušenia zmluvných dojednaní), ale je založený na predzmluvnej zodpovednosti (culpa in contrahendo), t. j. predpokladom vzniku tohto záväzku je zodpovednosť za protiprávne pochybenia pri vzniku právneho úkonu, resp. za protiprávne spôsobenie neplatnosti právneho úkonu

(právny inštitút upravujúci zodpovednosť za zavinenie v predzmluvnom štádiu), v dôsledku, resp. v príčinnej súvislosti s ktorou (neplatnosťou) dochádza k vzniku škody.

Vzhľadom na uvedený špecifický charakter zodpovednostného záväzku podľa § 243 ods. 4 Zákonníka práce, ktorého predpokladom je neplatnosť právneho úkonu v dôsledku protiprávneho konania pri jeho vzniku, bez ohľadu na obsah tohto právneho úkonu (t. j. bez ohľadu na to, či jeho dojednania majú charakter napr. pracovnoprávny, občianskoprávny či napr. obchodnoprávny a pod., pozn.), ústavný súd nemôže prisvedčiť ani tej časti námietky sťažovateľky, podľa ktorej je zamestnávateľ povinný nahradiť škodu zamestnancovi podľa § 243 ods. 4 Zákonníka práce len z takého neplatného právneho úkonu, ktorého dojednania majú pracovnoprávny charakter (t. j. ktorého obsahom je iba dojednanie takého typu plnenia, ktorého dojednanie pracovnoprávne predpisy umožňujú, pozn.).

Podľa ďalšej námietky sťažovateľky je rozsudok krajského súdu sp. zn. 16 CoPr 13/2012 z 23. mája 2013 arbitrárny aj z toho dôvodu, že krajský súd mal priznať žalobcovi (bývalému zamestnancovi sťažovateľky) nárok na zaplatenie „ušlého zisku“ (keďže mu priznal nárok na zaplatenie toho, o čo by sa mohol jeho majetok zväčšiť, keby bola manažérska zmluva platná), a to aj napriek tomu, že podľa Zákonníka práce je možné priznať iba náhradu tzv. skutočnej škody, pričom sťažovateľka súčasne poukázala na judikatúru najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 4 M Cdo 23/08 z 21. decembra 2009 sp. zn. 4 Cdo 319/08 z 28. apríla 2010, pozn.), ktorá ustálila, že „Skutočnou škodou sa rozumie ujma spočívajúca v zmenšení majetkového stavu poškodeného a reprezentujúca majetkové hodnoty, ktoré bolo nutné vynaložiť, aby došlo k uvedeniu veci do predošlého stavu.“, zatiaľ čo ušlým ziskom je „... ujma spočívajúca v tom, že u poškodeného nedošlo v dôsledku škodnej udalosti k rozmnoženiu majetkových hodnôt, hoci sa to s ohľadom na pravidelný beh vecí dalo očakávať. Ušlý zisk sa neprejavuje zmenšením majetku poškodeného (úbytkom aktív, ako je to u skutočnej škody), ale stratou očakávaného prínosu (výnosu). Nestačí pritom iba pravdepodobnosť rozmnoženia majetku, lebo musí byť naisto postavené, že pri pravidelnom behu vecí (nebyť protiprávneho konania škodcu alebo

škodnej udalosti) mohol poškodený dôvodne očakávať zväčšenie svojho majetku, ku ktorému nedošlo práve v dôsledku konania škodcu (škodnej udalosti).“.

V súvislosti s uvedeným ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v danej veci sa žalobca síce formálno-právne domáhal priznania „ušlého zisku“, t. j. formálne použil v žalobe tento pojmový aparát, avšak z hľadiska materiálneho obsahu ním uplatneného nároku (zaplatenie jednorázovej „cieľovej odmeny“ v prípade skončenia pracovného pomeru z organizačných dôvodov), ktorého dosiahnutie sa neodvíjalo, resp. nebolo závislé na aktivite zamestnanca vyvíjanej pre účely dosiahnutia kladného hmotného prospechu (t. j. zisku), možno uzavrieť, že žalobca sa v skutočnosti vecne domáhal náhrady skutočnej škody, t. j. toho, o čo sa zmenšil jeho majetok nebyť neplatnosti manažérskej zmluvy, resp. a contrario toho o čo by bol jeho majetok väčší nebyť neplatnosti manažérskej zmluvy.

Zisk (ako ekonomická veličina) vo svojej podstate totiž vyjadruje efektívnosť nejakej činnosti (aktivity, procesu) vyvíjanej na účely jeho dosiahnutia, pričom jeho výška závisí od rozdielu medzi vstupmi investovanými do danej činnosti a jej výstupmi. Najčastejšie sa tento pojem chápe v ekonomickej súvislosti, a to ako kladný rozdiel medzi príjmami a výdavkami alebo výnosmi a nákladmi. Z tohto potom vyplýva, že ušlý zisk predstavuje stratu očakávaného prínosu, ktorý bolo možné očakávať pri pravidelnom behu vecí nebyť škodnej udalosti.

V preskúvanom prípade v „ods. 2 časti IX“ manažérskej zmluvy dojednaná tzv. „cieľová odmena“, ktorej vyplatenie bolo viazané na skončenie pracovného pomeru z organizačných dôvodov, a nie na aktivitu zamestnanca zameranú na ovplyvnenie jej výšky, krajský súd podľa ústavného súdu ústavne udržateľne ustálil, že v danom prípade sa zamestnanec (žalobca) domáhal od sťažovateľky ako svojej bývalej zamestnávateľky zaplatenia skutočnej škody.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru o ústavnej udržateľnosti sťažnosťou napádaného rozsudku krajského súdu z hľadiska sťažovateľkou namietaného

porušenia práv, takže závery krajského súdu nemožno považovať za svojvoľné, arbitrárne, vnútorne rozporné ani odporujúce podstate a účelu aplikovaných právnych noriem.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03). O arbitrárnosti a svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Uvedené závery boli podkladom na rozhodnutie ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľky už po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú odmietol (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia krajského súdu a na neho nadväzujúceho uznesenia okresného súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní úhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľky (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tých častiach sťažnosti, ktorými sa sťažovateľka domáhala ich priznania, už nerozhodoval.

Napokon nad rámec ústavný súd podotýka, že aj napriek tomu, že v sťažnosti bolo uvedené, že sťažovateľka je zastúpená advokátom, vzhľadom na skutočnosť, že k sťažnosti nebolo pripojené splnomocnenie na zastupovanie sťažovateľky kvalifikovaným právnym zástupcom, pre účely konania pred ústavným súdom bolo potrebné považovať sťažovateľku za nezastúpenú advokátom, pričom k odstráneniu tohto nedostatku nebola sťažovateľka

vyzvaná z dôvodu, že už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd vyhodnotil jej sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2014